

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра міжнародної економіки і менеджменту
(назва кафедри)

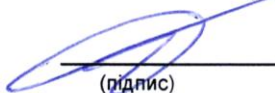
«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з навчально-методичної
роботи

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 051 Економіка
освітньо-професійна програма Міжнародна економіка

Завідувачка кафедри міжнародної економіки і менеджменту
(назва кафедри)

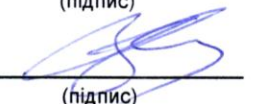

(підпис) ПРОСКУРНІНА Н. В.
(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми Міжнародна економіка
(назва програми)

(підпис) БЕСТУЖЕВА С. В.
(прізвище та ініціали)

Укладачі:

(підпис) БЕСТУЖЕВА С. В.
(прізвище та ініціали)

(підпис) КОЗУБ В. О.
(прізвище та ініціали)

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023

УДК 339.97(076.034)

НЗ1

Укладачі: С. В. Бестужева
В. О. Козуб

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки і менеджменту.

Протокол № 1 від 30.08.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Наскрізна програма практики для студентів спеціальності НЗ1 051 "Економіка" освітньої програми "Міжнародна економіка" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. С. В. Бестужева, В. О. Козуб. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 22 с.

Подано принципи, види, терміни та місце проведення практики. Розкрито процес організації практики, цілі та завдання практики. Уміщено вимоги до звіту з практики, форми та методи контролю, а також систему оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для викладачів та студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Міжнародна економіка" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 339.97(076.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Наскрізну програму практики складено, відповідно до Положення про проведення практики студентів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, розробленого, згідно із Законом України "Про вищу освіту", Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.1993 року № 93, Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, уведеного в дію наказом університету від 26.10.2020 року № 5, стандартами вищої освіти, освітньо-професійною програмою "Міжнародна економіка" першого (бакалаврського) рівня спеціальності 051 "Економіка".

Програму наскрізної практичної підготовки здобувачів вищої освіти спрямовано на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час навчання, набуття і вдосконалення практичних навичок та умінь.

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення. Кожен вид практики належить до певної навчальної дисципліни з тих, що викладаються відповідно до навчального плану першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма практичної підготовки дозволяє здобувачам вищої освіти отримати чітке уявлення про обсяг та змістовність робіт, які їм доведеться виконувати під час практики, методико-практичний інструментарій та послідовність виконання індивідуального завдання, допомогу вони можуть отримати від керівників практики, від закладу вищої освіти та підприємства (організації, установи), а також від працівників підприємства, з якими вони будуть зустрічатися під час практики.

1. Види, загальні характеристики, мета та заплановані результати практик

1.1. Види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види практик

Курс	Назва практики	Дена форма навчання	Заочна форма навчання	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
III	Виробнича	+	+	міжнародної економіки і менеджменту	2 тижні	6-й
IV	Науково-дослідна	+	+	міжнародної економіки і менеджменту	2 тижні	8-й
IV	Переддипломна	+	+	міжнародної економіки і менеджменту	6 тижнів	8-й

1.2. Характеристика практик (табл. 2).

Усі види практик є обов'язковими освітніми компонентами.

Таблиця 2

Характеристика практик

Курс	Назва практики	Дена форма навчання	Заочна форма навчання	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
III	Виробнича	+	+	3	90	6-й	звіт
IV	Науково-дослідна	+	+	5	150	8-й	звіт
IV	Переддипломна	+	+	9	270	8-й	звіт

1.3. Мета практик (основні завдання).

Метою практичної підготовки здобувачів вищої освіти у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця є оволодіння студентами сучасними методами та формами організації праці, формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для ухвалення самостійних рішень за основними напрямками роботи, формування потреби систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Завдання практик формують із загальної мети практичної підготовки студентів.

1.3.1. Метою виробничої практики є розвиток професійної підготовки студентів, закріплення знань, які отримані в результаті навчального процесу, в умовах реальної практичної діяльності у сфері міжнародного бізнесу.

Завданнями виробничої практики є:

поглиблення теоретичних знань та набуття практичних умінь шляхом вивчення досвіду роботи підприємства;

адаптація студентів до реальних умов комерційної та виробничої діяльності;

вивчення організаційної структури підприємства та методів управління;

ознайомлення із функціональними обов'язками керівників та спеціалістів відділу зовнішньоекономічних зв'язків підприємства;

проведення аналізу взаємовідносин апарату управління та польових робітників;

оволодіння сучасними управлінськими технологіями, механізмами і формами організації управління на підприємстві;

засвоєння практичних навичок у роботі та накопичення досвіду самостійної роботи;

збирання, оброблення та аналіз теоретичних та статистичних даних щодо діяльності бази практики для написання звіту.

1.3.2. Метою науково-дослідної практики є набуття студентами досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у сфері міжнародного бізнесу, підбір фактичного матеріалу для написання дипломної роботи.

Завданнями науково-дослідної практики є:
оволодіння студентами сучасними методами пізнання;
поглиблення та творче засвоєння теоретичного матеріалу, одержаного під час навчання в університеті;
оволодіння методикою самостійної постановки і вирішення наукових та технічних задач;
вивчення та аналіз проведених наукових досліджень за обраною науковою проблемою, пов'язаною із освітніми програмами кафедри міжнародної економіки і менеджменту;
визначення стану розроблення обраної наукової проблеми у вітчизняній та іноземній літературі.

1.3.3. Метою переддипломної практики є закріплення та поглиблення знань, які одержали студенти під час навчання, формування у них професійних знань і навичок для ухвалення самостійних рішень під час практичної роботи в сучасних умовах, виховання потреби щоденно поповнювати свої знання та творчо їх застосовувати в подальшій діяльності.

Завданнями переддипломної практики є:
закріплення теоретичних знань та поглиблення практичних навичок організаційно-управлінського характеру у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
вивчення досвіду та методів організації виробництва, організаційно-економічних основ ведення бізнесу на світових ринках, методів і практичних засобів міжнародного менеджменту організації безпосередньо на робочому місці в структурному підрозділі підприємства;
вивчення та аналіз роботи з планування, контролю й організації зовнішньоекономічної діяльності;
забезпечення функціонування системи управління бізнесом відповідно до вимог Світової організації торгівлі;
здобуття практичних навичок ухвалення різноманітних рішень управлінського характеру, досвіду керування та спілкування у колективі, дослідження ефективності системи комунікацій організації;
визначення основних шляхів підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності організації (підприємства) та виконання посадових обов'язків.

1.4. Заплановані компетентності та результати навчання (відповідно до освітньо-професійних програм) (табл. 3).

Таблиця 3

**Заплановані компетентності та результати навчання
за видами практик**

Спеціальні компетентності	Загальні компетентності	Результати навчання
Виробнича практика		
СК7, СК10, СК13, СК15, СК16, СК17	–	PH10, PH13, PH16, PH22
–	ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК11	PH4, PH6, PH10, PH13, PH16, PH22, PH23
Науково-дослідна практика		
СК3, СК4, СК7, СК15, СК16, СК17	–	PH9, PH13, PH16, PH23, PH25, PH26, PH27
–	ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК10, ЗК11	PH4, PH6, PH9, PH13, PH16, PH17, PH23
Переддипломна практика		
СК1, СК4, СК7, СК10, СК12, СК13, СК15, СК16, СК17	–	PH6, PH8, PH10, PH12, PH13, PH14, PH15, PH16, PH19, PH21, PH22, PH23, PH25, PH27
–	ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК11	PH4, PH6, PH8, PH10, PH13, PH17, PH22, PH23

Примітка.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК15. Здатність оцінювати соціально-економічний розвиток країн світу, рівень їх інвестиційної привабливості.

СК16. Здатність аналізувати стан міжнародної економіки як системного комплексу взаємовідносин суб'єктів та процесів регіоналізації світогосподарських зв'язків із використанням сучасних інформаційних технологій.

СК17. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку та організації міжнародної економічної взаємодії суб'єктів різних рівнів.

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

РН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

РН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

PH17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

PH19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

PH21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

PH22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами та у невизначених умовах.

PH 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

PH25. Застосовувати сучасні методи, прийоми та технології діагностики й експертизи міжнародної економічної діяльності, методологію моделювання і аналізу бізнес-процесів.

PH26. Володіти методами обґрунтування управлінських рішень у міжнародній економічній діяльності на макро-, мезо- та мікрорівнях на основі комплексних економічних та фінансових розрахунків.

PH27. Формувати і реалізовувати стратегію фінансового забезпечення розвитку міжнародної економічної діяльності на макро-, мезо- та мікрорівнях управління.

2. Зміст практик

2.1. Виробнича практика.

Виробнича практика є складовою частиною навчального процесу студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Міжнародна економіка" третього курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Основними формами проведення виробничої практики є:

екскурсії на підприємство, яке є базою для проходження виробничої практики;

детальне ознайомлення з організацією роботи одного з відділів підприємства, яке відповідає вимогам навчальної програми студентів за спеціальністю 051 "Економіка" освітньої програми "Міжнародна економіка";

консультації з фахівцями підприємства, які є спеціалістами за обраною студентами професією.

Під час проходження виробничої практики керівники від бази практик разом з керівниками практики від кафедри міжнародної економіки та менеджменту надають консультації студентам щодо написання звіту.

Після закінчення терміну проходження виробничої практики складається у письмовій формі звіт про виконання програми практики.

2.2. Науково-дослідна практика.

Науково-дослідна практика є обов'язковим етапом у підготовці високоякісного фахівця зі спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Міжнародна економіка" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Сутність науково-дослідної практики полягає у залученні студентів до самостійної дослідницької роботи, ознайомленні з методикою проведення наукової роботи в університетах.

Базою науково-дослідної практики є Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Заходами проведення науково-дослідної практики можуть бути лекції професорів та провідних викладачів кафедри міжнародної економіки і менеджменту, виконання наукового дослідження за обраною проблематикою, написання наукової статті.

Основним документом, що свідчить про виконання студентом програми науково-дослідної практики є наукове дослідження, яке готується студентом у вигляді наукової статті. Таке дослідження має два основних рівні: емпіричний і теоретичний. Збирання фактів, їхній первинний опис, узагальнення та систематизація – характерні ознаки емпіричного пізнання. Будь-яке наукове дослідження слід розпочинати зі збирання, систематизації та узагальнення фактів. Далі дослідник здійснює:

критичне оцінювання та перевірку кожного факту;

описує кожний факт термінами тієї науки, в якій проведено дослідження;

відбирає типові факти, що відображають основні тенденції розвитку.

На вирішальному етапі студент наводить теоретичні та практичні рекомендації щодо обраної теми наукового дослідження.

2.3. Переддипломна практика.

Відповідно з навчальним планом Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, для підсилення практичного спрямування підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Міжнародна економіка" передбачено переддипломну практику на базових підприємствах, установах та організаціях будь-якої галузі та форми власності, тобто на базах практики, які відповідають вимогам програми навчання.

Переддипломна практика є вирішальним етапом навчання та підготовки висококваліфікованих спеціалістів і має розширити та поглибити

теоретичні та практичні знання за фахом, отримані при навчанні, закріпити здобуті організаційно-управлінські вміння та навички.

Після закінчення переддипломної практики студент складає у письмовій формі звіт, який готується у формі консультативного проєкту (загальне внутрішнє консультування), та відображає всі аспекти діяльності студента на місцях проходження переддипломної практики.

3. Вимоги до баз практик

3.1. Виробнича практика.

1. Базою для проходження виробничої практики можуть бути суб'єкти як мікрорівня, так і макрорівня.

До баз практики мікрорівня відносяться українські підприємства й організації, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність; спільні підприємства; філії та представництва зарубіжних компаній в Україні; комерційні банки України; представництва зарубіжних банків та фінансових установ (валютні відділи, кредитні відділи, відділи по роботі з цінними паперами, відділи міжнародних розрахунків, відділи по роботі з пластиковими картками та іншими платіжними засобами, відділи маркетингу та реклами).

До баз практики макрорівня відносять: Торгово-промислову палату; регіональні управління зовнішньоекономічних зв'язків.

2. У цих умовах має бути забезпечене виконання студентами-практикантами програми практики.

3. Результатом проходження виробничої практики є звіт, який надається керівнику практики від університету.

3.2. Науково-дослідна практика.

1. Проведення науково-дослідної практики здійснюється в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця.

2. Результатом проходження науково-дослідної практики є звіт, який надається керівнику практики від університету.

3.3. Переддипломна практика.

1. Базою для проходження переддипломної практики можуть бути суб'єкти як макрорівня, так і мікрорівня.

До баз практики мікрорівня відносять: українські підприємства й організації, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність; спільні підприємства; філії та представництва зарубіжних компаній в Україні; інвестиційні компанії та фонди; страхові компанії; консалтингові групи та інвестиційні агентства; біржі та позабіржові системи; міжнародні аудиторські компанії; комерційні банки України, представництва зарубіжних банків та фінансових установ (валютні відділи, кредитні відділи, відділи по роботі з цінними паперами, відділи міжнародних розрахунків, відділи по роботі з пластиковими картками та іншими платіжними засобами, відділи маркетингу та реклами), громадські організації.

До баз практики макрорівня відносять: органи державного регулювання (Міністерство економічного розвитку та торгівлі України; Міністерство закордонних справ України; Національний банк України; Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Державна податкова адміністрація; профільні Держкомітети); Торгово-промислова палата; наукові установи (Інститут розвитку фондового ринку; Інститут світової економіки і міжнародних відносин та інші); представництва ЄБРР, Світового банку та МВФ в Україні та інші міністерства та відомства.

2. У цих умовах має бути забезпечене виконання студентами-практикантами програми практики.

3. Керівник практики від бази практики для забезпечення якісного проходження практики студентами має:

оформити наказ про прийняття студентів на практику;

разом із керівником практики від кафедри розподілити студентів за підрозділами бази практики та робочими місцями, які вимагають підготовки студентів за спеціальністю 051 "Економіка" освітньої програми "Міжнародна економіка";

спільно з керівником практики від кафедри міжнародної економіки та менеджменту організувати і контролювати організацію практики студентів відповідно до графіка і програми практики;

забезпечити проведення інструктажів з охорони праці;

ознайомити студентів із організацією роботи на конкретних робочих місцях, допомагати їм правильно виконувати всі завдання, навчати практикантів раціональним методам роботи;

забезпечити виконання індивідуального завдання студентами;

керувати науково-дослідною роботою студентів, передбаченою завданням кафедри та надавати допомогу студентам в одержанні робочих матеріалів;

виконувати контроль проходження практики відповідно до календарного графіка;

приведення фактичного рівня знань, умінь та навичок студента-практиканта до нормативних вимог.

4. Після закінчення терміну практики студент доповідає керівнику про закінчення практики та здає на перевірку щоденник і звіт у визначені випусковою кафедрою терміни.

5. Результатом проходження переддипломної практик є складання звіту.

4. Організація проведення та керівництво практиками

Процес організації практики вимагає вирішення таких питань:

вибір бази практики;

установлення загальних засад керівництва практикою;

визначення форми проведення практики;

визначення кола обов'язків та прав студентів-практикантів;

підготовка індивідуальних завдань для проходження практики;

підбір інформаційної бази практики (літературних джерел, законодавчих та нормативних документів тощо);

визначення форм і методів контролю за проходженням практики;

розроблення вимог щодо підготовки та оформлення звіту за результатами проходження практики.

Виробничу, науково-дослідну та переддипломну практику на базах практики розпочинають із ознайомлення студентів-практикантів із організаційною структурою бази практики, її традиціями, досягненнями. Організовується зустріч практикантів із працівниками, які будуть причетні до виконання програми практики, розглядаються робочі програми, уточнюються окремі положення.

Керівництво практикою студента здійснюється представниками Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця і баз практики.

Відповідальний за організацію та проведення практики на кафедрі зобов'язаний:

забезпечити проведення інструктажу студентів із правил охорони праці та техніки безпеки;

здійснювати організацію та методичне керівництво забезпечення практики студентів і контроль за її проведенням;

консультувати студентів у період практики;

організувати обговорення результатів проходження практики на засіданні кафедри з наданням пропозицій щодо її поліпшення.

Керівник практики від кафедри зобов'язаний:

здійснювати контроль підготовленості баз практики;

проводити загальні збори зі студентами, на яких інформувати про терміни проведення практики, викласти мету, завдання і зміст практики;

провести під розпис інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки і попередження нещасних випадків;

надати студентам-практикантам необхідні документи (направлення, програми, щоденник, календарний план, індивідуальне завдання, тема курсового і дипломного проєкту (роботи), методичні рекомендації та інші), перелік яких встановлює навчальний заклад та провести загальний інструктаж;

ознайомити студентів із системою звітності конкретного виду практики, терміном здачі звіту на кафедру;

забезпечити високу якість проходження практики відповідно до програми та індивідуального завдання у тісному контакті з керівником практики від підприємства (організації, установи);

ознайомлення керівника від підприємства з програмою практики й узгодити графік її проходження;

провести захист звітів із практики студентів у встановлений термін та здати їх відповідальному по кафедрі за організацію практики студентів;

інформувати на засіданнях кафедри про хід практики;

звітування завідувачеві кафедри про підсумки практики з пропозиціями та зауваженнями щодо її проходження.

Обов'язки та права студента-практиканта. Обов'язки та права формуються в межах, які має забезпечити виконання практикантом

програм практики. Обов'язки студента регламентуються визначенням окремих організаційних заходів, які має виконати студент-практикант.

У період практики студенти мають:

бути присутніми на загальних зборах щодо інформування особливостей проходження практики;

до початку практики одержати від керівника практики від кафедри міжнародної економіки та менеджменту консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

своєчасно прибути на базу практики;

у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії;

нести відповідальність за виконану роботу;

своєчасно скласти та захистити звіт з практики.

У процесі проходження практики студенти мають право:

на одержання в період практики стипендії та бути зарахованими на вакантну посаду з оплатою праці (окрім стипендії) за рахунок бази практики;

отримувати необхідну інформацію для виконання завдань згідно з програмою практики;

користуватися інформаційним фондом баз практики з дозволу головних фахівців і керівників структурних підрозділів;

отримувати компетентну консультацію фахівців баз практики з питань, передбачених робочою програмою практики;

з дозволу керівника практики від баз практики користуватися обчислювальною технікою і оргтехнікою для оброблення інформації, пов'язаної з виконанням завдання практики;

користуватися послугами підрозділів невиробничої інфраструктури баз практики.

Під час складання звіту з виробничої та переддипломної практики необхідно:

підготувати до здачі всі офіційні документи, завірені печатками від бази практики (усього 4 печатки): направлення на практику (дві печатки: прибув, вибув), характеристику (завірену печаткою), робочу програму (завірену печаткою);

сформувати другу частину звіту згідно із структурою програми практики;

підготувати весь обсяг письмової записки згідно зі структурою: титульний аркуш, зміст записки, вступ, опис теоретичної частини згідно з тематикою практики, висновки, список використаної літератури;

зробити аналіз зібраної під час проходження виробничої та переддипломної практики статистичної інформації, зробити відповідні висновки.

Звіт з виробничої, науково-дослідної та переддипломної практики студенти друкують українською мовою на папері стандартного розміру. Звіт має відображати повну характеристику самостійної роботи практиканта на підприємстві (в установі) – базі практики.

Структурно звіт складається з розділів, які передбачені методичними рекомендаціями до написання звіту з виробничої та переддипломної практики та відображаються у змісті.

Усі питання, що відображаються в звітах з виробничої, науково-дослідної та переддипломної практик, мають бути розглянутими згідно з такими вимогами:

містити теоретичні та практичні аспекти певного питання;

під час висвітлення питань необхідно спиратися на чинні нормативно-правові документи, інструктивний матеріал, урахувати галузеві особливості підприємства (установи) – бази практики;

усі розрахунки мають бути виконаними на основі офіційних інформаційних матеріалів у цифровому вираженні;

проведений аналіз з окремих питань має містити характеристику виявлених тенденцій, закономірностей і висновків, а також авторську позицію практиканта відносно процесів, які аналізуються, й відобразити його бачення розвитку процесу в перспективному періоді.

До звіту додається виконане індивідуальне завдання та/або копії документів (додатків) про виконану роботу. Усі додатки до звіту мають бути пронумерованими. Посилання у текстовій частині звіту на додатки подається із вказівкою на номер додатка.

Обсяг звітів має бути достатнім для висвітлення змісту проведеної роботи. Додатки до звітів мають складатися із заповнених власноруч форм внутрішніх документів баз практики.

До студента, що не виконав програму практики та завдання у встановлений термін і отримав негативний відгук керівника або незадовільну

оцінку на захисті, застосовуються заходи як до невстигаючого студента, включно з відрахуванням з студентів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. У разі порушення студентом трудової дисципліни та правил внутрішнього розпорядку баз практики за поданням керівника підрозділу і керівника практики студент може бути усуненим від проходження практики, про що сповіщають декана факультету і завідувача кафедри міжнародної економіки і менеджменту. За їхніми пропозиціями ректор може розглядати питання про відрахування студента з Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

5. Оцінювання результатів практики

Оцінюють результати проходження й захисту практики за 100-бальною системою оцінювання результатів навчання, прийнятою в університеті (табл. 4).

Таблиця 4

Шкала оцінювання результатів проходження та захисту практики

Оцінка (за чотирибальною шкалою)	Оцінка (за стобальною шкалою)
Диференційована шкала	
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	1 – 59
Недиференційована шкала	
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	1 – 59

Підсумкова кількість балів, набута здобувачем вищої освіти за результатами проходження практики, ураховує:

відгук керівника від бази практики;

відгук керівника від кафедри;

презентацію здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту;

відповіді на запитання.

Здобувачі вищої освіти, які не захистили у призначений термін звіти із практики, будуть мати академічну заборгованість.

Критерії оцінювання:

Виробнича практика:

1 – 59 балів – студент під час репродуктивного відтворення знань припускається значних помилок і не в змозі їх виправити навіть за допомогою викладача. Звіт з виробничої практики оформлено невірно. Не допущено;

60 – 73 бали – студент під час репродуктивного відтворення знань припускається помилок, які в змозі виправити. Звіт з виробничої практики оформлено з помилками як у теоретичній, так і у практичній частині;

74 – 89 балів – студент демонструє знання в основному репродуктивного характеру, у відповіді спостерігається недостатньо глибоке розуміння викладеного у звіті з виробничої практики матеріалу, оформлення роботи містить несуттєві помилки, деякі техніко-економічні показники розраховані неправильно;

90 – 100 балів – студент демонструє передбачені програмою повні, систематизовані знання, здатний самостійно застосовувати отримані знання, вміє на їхній основі узагальнювати результати, логічно та грамотно викладає матеріал, усі розрахунки показників у практичній частині звіту є правильними. Допускається одна-дві несуттєві помилки, які студент виправляє самостійно. Оформлення роботи відповідає всім встановленим вимогам.

Науково-дослідна практика:

1 – 59 балів – студент під час репродуктивного відтворення знань припускається значних помилок і не в змозі їх виправити навіть за допомогою викладача. Звіт з виробничої практики оформлено невірно. Не допущено;

60 – 73 бали – студент під час репродуктивного відтворення знань припускається помилок, які в змозі виправити. Звіт з науково-дослідної практики оформлено з помилками як у теоретичній, так і у практичній частині;

74 – 89 балів – студент демонструє знання в основному репродуктивного характеру, у відповіді спостерігається недостатньо глибоке розуміння викладеного у звіті з науково-дослідної практики матеріалу, оформлення роботи містить несуттєві помилки;

90 – 100 балів – студент демонструє передбачені програмою повні, систематизовані знання, здатність самостійно застосовувати отримані знання, вміє на їхній основі узагальнювати результати, логічно і грамотно викладає матеріал, у практичній частині звіту містяться практичні рекомендації, які є ґрунтовними та виваженими. Допускається одна-дві несуттєві помилки, які студент виправляє самостійно. Оформлення роботи відповідає всім встановленим вимогам.

Переддипломна практика:

1 – 59 балів – студент під час репродуктивного відтворення знань припускається значних помилок і не в змозі їх виправити навіть за допомогою викладача. Звіт з виробничої практики оформлено невірно. Не допущено;

60 – 73 бали – студент під час репродуктивного відтворення знань припускається помилок, які в змозі виправити. Звіт з переддипломної практики оформлено з помилками як у теоретичній, так і у практичній частині. Недотримання стандартів у оформленні звіту;

74 – 89 балів – студент демонструє знання в основному репродуктивного характеру, у відповіді спостерігається недостатньо глибоке розуміння викладеного у звіті з переддипломної практики матеріалу, оформлення роботи містить несуттєві помилки, деякі техніко-економічні показники розраховані неправильно. Оформлення роботи відповідає всім встановленим вимогам;

90 – 100 балів – студент демонструє передбачені програмою повні, систематизовані знання, здатний самостійно застосовувати отримані знання, вміє на їхній основі узагальнювати результати, оцінює можливості подальшого розвитку підприємства логічно та грамотно викладає матеріал, усі розрахунки показників у практичній частині звіту є правильними. Допускається одна-дві несуттєві помилки, які студент виправляє самостійно. Оформлення роботи відповідає всім встановленим вимогам.

Рекомендована література

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

2. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця [Електронний ресурс] : наказ № 5 від 26.10.2020 р. – Режим доступу : <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Polozhennya-pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu-u-HNEU.pdf>.

3. Положення про практичну підготовку в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, затвердженого наказом 31.01.2020 р. № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Polozhennya-pro-organizatsiyu-praktyky-studentiv.pdf>.

4. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>.

5. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-18>.

6. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2145-19>.

7. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання; Нац. стандарт України. Вид. оф. – Режим доступу : <https://metrology.com.ua/ntd/skachat-dstu-gost-gost-r/gost/dstu-3008-2015>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Види, загальні характеристики, мета та заплановані результати практик.....	4
2. Зміст практик.....	9
3. Вимоги до баз практик.....	11
4. Організація проведення та керівництво практиками.....	13
5. Оцінювання результатів практики.....	17
Рекомендована література.....	20

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Наскрізна програма практики
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
освітньої програми "Міжнародна економіка"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Бестужева** Світлана Василівна
Козуб Вікторія Олександрівна

Відповідальний за видання *Н. В. Проскурніна*

Редактор *А. С. Ширініна*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 55 ПП. Обсяг 22 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*